

Ellinors far visade honom allt deltagande. Men förtrogen med mensklige hjertats irrgångar, ville han icke använda sin myndighet, utan förtröstade den olycklige maken med tidens inflytande. Förtviffad gick denne åter om bord på sitt fartyg, och lyckliga vindar förde honom snabbt till fäderneslandet. Sitt späda barn hade han icke kunnat medföra, äfven om landets lagar icke gifvit modren rätt att behålla det hos sig.

10 Före sin afresa hade han förtrott sig till en presbyteriansk prest, hvilken förut varit Ellinors själasörjare. De bref, han under förloppet af första året erhöi från denne och från Ellinors fader, gånvo honom intet hopp om förändring. Metodistaposteln hindrade all den förstnämndes inverkan på hennes öfvertygelse, genom att afmåla honom såsom ett den onda frestarens sändebud. Nu upphörde han med sina bref, sedan han måste gifva allt förloradt. Vilhelm lärde sig småningom att anse sin olycka för oföränderlig. Öfver ett år hade han inga underrättelser erhållit. Sedan sista besöket på ön, hade sjömanslifvet för honom förlorat allt lockande. Ja han hörde nu mera vindens spel och vågornas squalpning icke utan en hemlig rysning. Så hade han förlefvat dessa år i fädernehemmet, försänkt i stilla svårmod.

20 Mellertid hade ödets vexlingar och tidens hand honom ovetande verkat en förändring i hans öde. Fanatismen och kanske en hemlig, fäfängt bekämpad passion hade fört metodistaposteln till verkligt vansinne. Ryktet om dess vilda utbrott, vexlande mellan rå sinnlighet och andliga visioner, gaf Ellinor den första väckelse att betänka hennes egen belägenhet. Sorgen öfver fadrens död fulländade att väcka henne till besinning. Såsom ur en tung plågsam dröm vaknade hon nu till känslan af sin pligt mot den djupt förorättade maken, och med ångern uppvexte åter hennes kärlek. Utan uppskof hastade hon att söka godtgöra, hvad hon förbrutit, viss på att Vilhelms djupa känsla icke
30 tillåtit honom att fästa den vid ett nytt föremål. Hon begaf sig till Hull, till London och fann här lägenhet till Finland på det numera strandade skeppet, hvilket var tillhörigt i en stad nära till den, der Vilhelm bodde. Ödets lek ville, att han, som räddad från ett skeppsbrott funnit en maka, skulle såsom räddare vid ett skeppsbrott återfinna den förlorade.

220 OM FINSK STATISTIK.

40 *Saima n:o 29 VII 1845*

Statistiken såsom sjelfständig vetenskap tillhör en nyare tid och har först i den nyaste vunnit en större fulländning, hvilken likväl män af facket ännu anse vara under dess rätta värde. Vanligen förbinder man med föreställningen om denna vetenskap blott den om tråkiga och torra sifferuppgifter, om mångveckade tabeller utan tal och ända. Men i sjelfva verket kan föga något studium vara mera mångsidigt och erbjuda rikare ämne för eftertanken, oafsedt att en noggrann kännedom om fäderneslandets närvarande belägenhet, både i andligt och
50 lekamligt hänseende, för fosterlandskärleken måste ega det högsta intresse. Landets geografi, folkets naturförhållanden, statsförfattning och statsförvaltning, lagskipning, kyrkans inrättning, slutligen nationens hela fysiska och andliga kultur – allt detta utgör föremål för statistiken. Man fordrar kort, att den skall vara det närvarandes historia, såsom historien är en fortgående statistik. Och likasom redan

ordnandet och sammanställningen af de statistiska data förutsätter stor insigt i alla samhällsförhållanden, i arten af deras inverkan på hvarandra och på nationen, så lemna åter de statistiska data den rikaste skörd af erfarenhet öfver olika institutioners olika verksamhet för samhällets förkofran. Ehuru teorin alltid skall hafva inflytande på samhällsinrättningen, gifva dock fortsatta noggranna iakttagelser erfarenheten en fasthet och säkerhet, tillräcklig att helsosamt inskränka den förras ofta farliga öfvervalde. En säker och allmänt spridd kännedom om samhällets tillstånd för hvarje tid måste äfven utöfva stort inflytande för bevarandet af statens inre lugn. Ty hvarken de styrdas önskningsar eller de styrandes åtgärder kunna uthärda mot vittnesbördet af klara fakta; och till hvarje reform måste dessa gifva en obestriddig anledning, om eljest de, hvilka fordra och utföra den, göra anspråk på att handla förnuftigt.

Afser man också från statistikens här antydda vetenskapliga värde och dess båtad för det allmänna, fästade sig endast vid individens andliga och lekamliga behof, så måste medgifvas, att för bådats tillfredsställande mycket saknas, der ingen kännedom om eget lands tillstånd finnes. Och hvem känner väl i vårt land t. ex. Finlands geologiska beskaffenhet, klimatet och vextligheten i dess skilda trakter; hvem känner, huru gifvande jordbruket i landets skilda delar är med beräkning af de å detsamma lastande utskylder och arbetskostnader, hvilka manufakturer i dem med fördel kunna idkas o. s. v.; hvem känner den allmänna bildningens och sedlighetens närvarande ståndpunkt, hvilka bildningsanstalter som för dessa visat sig verksammast, hvilket inflytande förändrade statsförhållanden, lagar, administration, näringsutvägar och handelsförbindelser på dem utöfvat o. s. v.? Och hvilken lucka i individens vetande utgör icke saknaden af denna kunskap? Huru mycket inskränkes icke derigenom hans förmåga att gagna fäderneslandet icke mindre än att sörja för egen och de sinas bergning? En statistik öfver landet skulle väl icke ögonblickligen kunna fylla denna brist, både emedan den till en början måste blifva osäker och ofullständig, och emedan alla iakttagelser af denna art för förflutna tider saknas. Men den skulle dock bereda möjligheten att engång se denna brist afhulpen.

Ingen skall med någon kännedom om, hvad statistiken för närvarande i andra länder är, söka bestrida vårt yrkande, att iakttagelser för besvarandet af ofvan framställda frågor ännu i vårt land saknas. Med säkerhet kan naturligtvis endast dömas öfver, hvad som är offentlig meddeladt. Väl torde kanske embetsverkens årsberättelser innehålla summariska uppgifter, af hvilka åtskilligt i dessa hänseenden kan slutas, och på sednaste tider hafva äfven i flera grenar dylika sammandrag blifvit jemte officiella Tidningen offentliggjorda. Men om vetenskapsmannen på grund häraf ville afgöra öfver nämnda frågor, torde, så vidt kunnigt är, afgörandet komma att bero mera af individens åsigt och föreställningar än af klara fakta. Till ett sammandrag af Finlands statistik är Hr Reins »Statistiska Framställning» det första försök, hvarförinnan endast det ringa, som finnes i Tunelds geografi, utgjorde det förnämsta af kunskapen om fäderneslandet. Utan att vilja betaga Hr Reins skrift något af dess värde, hvilket törhända med de hjälpmedel och källor, som finnas tillgängliga, icke kunnat vara större, än det är, torde vi dock blott behöfva påkalla en den flygtigaste jemförelse mellan denna skrift och Forssells Statistik öfver Sverige, för att öfvertyga hvar och en, huru långt en sådan kännedom om landet, som den i Hr Rs skrift är nedlagd, ännu står efter, hvad vetenskapens

närvarande ståndpunkt och det allmänna behovet fordrar. För att gifva äfven dem, hvilka sakna tillgång till Forssells uppgifna arbete, grunder för en öfvertygelse i detta hänseende, vilja vi här efter ett Svenskt blad uppräknat och i korthet beskrifva de officiella dokumenter, på hvilka en statistik öfver sistnämnda land kan stödja sig, och hvilka F. för sitt arbete haft att begagna.

10 Förnämsta källan är det såkallade takellverket öfver rikets folk-
mängd, upprättadt af en egen Tabell-Kommission och fortgående från
1749, från hvilken tid till 1808 således äfven Finlands folkmängd torde
i dessa tabeller vara inbegripen. Det utgöres af årliga mortalitetstabel-
ler och de såkallade qvinvennii-tabellerna. De förra upptaga, utom
antalet af födda och döda, af ingångna och upplösta äktenskap, samt
de vanliga distinktionerna för olika åldrar, äfven nativitet, mortalitet
och äktenskap för de olika ståndsklasserna, mortalitetens förhållande
för harje månad af året, antalet för döda i barnsbörd, af koppor, af
starka drycker, af särskilda olyckshändelser, för mördade och sjelfmör-
dare samt dödligheten i barmhertighetsinrättningar, korrektionshus
och fängelser. Härtill kommer ännu uppgift på antalet af vaccinerade,
äfvensom på skedda in- och utflyttningar samt folknummern på
20 kvadratmilen »inom hvarje fögderi» i riket. Qvinvennii-tabellerna åter
äro dels beräknade på grund af de nyssnämnda, men så att de angifva
folk mängden för hvarje församling och stad, klassificerad efter ålder,
gift och ogift stånd samt olika samhällsklass. Vidare innehålla de för
länen och städerna uppgift på man- och qvinnokönets fördelning i
anseende till yrken och sysselsättningar, på hushållens fördelning efter
förmögenhet och bergningsförmåga, på antalet af inhyses-hjon och
backstugusittare, fattighjon, fångar, blinda, döfstumma, vansinniga.
Allt detta upptages i 38 särskilda tabeller.

30 Andra hufvudkällan äro landshöfdingarnes femårs berättelser, dels
tabellariska med särskilda uppgifter för land och stad, dels beskrifvan-
de. Tabellerna upptaga för landet: hemman, lägenheter och inrättning-
ar af alla slag jemte deras uppskattningsvärde, årliga utsädet och
medalafkastningen af hvarje sädeslag, kreaturens antal, kronouts kyl-
der och kommunala onera; för städerna hus och tomter, yrken,
tillverkningar, handel, utskylde m. m. Beskrifningen omfattar 1. länets
naturliga beskaffenhet och åtgärder till dess förbättrande; 2. folk mæn-
40 den efter skattskrifnings längderna, folkets näringsflit, välmåga, bild-
ning sedlighet; 3. näringarnes tillstånd och tillvext eller aftagande, t. ex.
för jordbruket nya odlingar, nya metoder, spanmålsskördens förhål-
lande till behovet, fodertillgång, ängars och betesmarkers beskaffen-
het, kreaturens godhet, racernas förädlande m. m.; 4. politisk författ-
ning, kammarverk (det är väl administration och uppbördsverket),
nybyggen, hemmansklyfningar, skiftets fortgång och verkningar, ut-
skylde och deras större eller mindre tunga, polis, anstalter för
undervisning, ordning, sedlighet, helsovård, fattigförsörjning m. m.

En tredje källa utgör Justitiestatsministerns årliga berättelse angående
rättegångsväsendet, ett statistiskt arbete, som under vordne minist-
tern, Grefve Rosenblads, långvariga ledning vunnit den fulländning,
att det öfverträffa de flesta länders rättegångsstatistiker. Den upptager
50 i tabellarisk form för civila mål: antal, beskaffenhet, behandling samt i
vissa fall de tvistande personernas stånd; för kriminala mål: likaså
antal, beskaffenhet, uti tre klasser, under hvilka 138 särskilda arter af
brott och förseelser äro specificerade, antalet af anklagade personer,
frikände, sakfällde, de sakfälldes kön, ålder, äkta eller oäkta födsel,
födelseort och hemvist, äktenskap, stånd, kristendoms-kunskap. Berät-

telsen innehåller vidare domstolarnes svar å följande till dem framställda frågor: »hvilka motiver, anledningar och anmärkningsvärda omständigheter hafva egt rum vid de brott, som af lagen äro belagda med dödsstraff eller mansbot; hvilka äro de kända anledningarne till sjelfmord och sjelfmordförsök; hvilka brott eller sjelfmord kunna anses föranledda af starka dryckers missbruk; hvad anmärkningsvärdt, till brottmålsstatistiken hörande, har i öfrigt förefallit».

För kriminalstatistiken utgör styrelsens öfver fängelser och arbetsinrättningar årsberättelse en ytterligare källa. Äfven öfriga kollegier och embetsverk afgifva detaljerade årsberättelser, Kommerce Kollegium trenne årligen om inrikes och utrikes sjöfart, export och import, manufakturernas ställning, antalet af de vid dem sysselsatta arbetare, arbets sätt, tillverkningarnes belopp och värde m. m. 10

Om man nu betänker att alla dessa handlingar utgifvas från trycket, att vidare de likaså offentliga riksdagsförhandlingarne framställa statsinkomster och utgifter, att vid viktigare frågor särskilda komiteer samla och offentliggöra uppgifter öfver tillståndet inom den ena eller andra grenen af statsförvaltningen, så måste väl medgifvas, att jemförelsevis vårt lands statistik ännu icke ens är börjad. Äfvenså kan man af ofvancerade rubriker gissa sig till, hvilken kännedom om eget land bland oss går och gäller. Och Sveriges statistik utgör visst icke ett unnan tag, utan i de flesta Europeiska riken finnas statistiska byråer, under hvilkas ledning dylika uppgifter samlas, och af hvilka dessa sammanställas och offentliggöras. Med tillgång till sådane källor kan äfven vetenskapsmannen något åstadkomma; der de saknas, finnes hans vetenskap icke. 20

Det är känt, att en numera afliden ledamot af Finska Hushållnings-sällskapet egde i i uppdrag att arbeta på en statistik för landet, och materialier dertill torde kanske finnas i Sällskapets arkiv, ehuru dessa nu föråldrade. Men det synes, som skulle allt, hvad den enskilde eller ett sällskap för detta ändamål kan verka, likväl vara otillräckligt. Vi erinre ännu om den berömvärda omsorg, hvarmed på sednaste tid tillståndet inom åtskilliga grenar af nationalhushållningen blifvit offentliggjordt, likasom om den af Hr Gylden utgifna beskrifningen öfver Finlands städer och en mängd spridda data i landets Tidningar såsom lika många källor för en inhemsk statistik. Men hvar och en lärer med oss vara öfvertygad om dessas otillräcklighet för ändamålet. Endast af framtiden kan man således hoppas att se denna icke blott för vetenskapsmannen utan äfven för hvarje kunskap sökande Finne stora brist afhjelpat, och en kännedom om fäderneslandet, som förtjenar detta namn, allmänt spridd bland dess inbyggare. 30 40

221 KANAVA GÖR MED ANLEDNING AF BERÄTTELSEN ...

Saima n:o 30 24. VII 1845

Kanava gör med anledning af berättelsen, att i Riga Grekisk gudstjenst blifvit hållen på Lettiska språket, en påminnelse, som högeligen förtjenar att behjertas. Uti fäderneslandet finnes nemligen en nog talrik befolkning, som bekänner sig till Grekiska kyrkan utan att likväl förstå ett ord af det språk, hvarpå denna kyrkas religionsskrifter äro författade, och i hvilket dess gudstjenst hålles. Huru med dess religiösa uppfostran måste vara beskaffadt, är icke svårt att afgöra. Ref. frågade 50